

Αὐτό, τραγούδι· ἐγώ, σιωπὴ. Πότε θὰ ῥθει ἡ ἀνοιξὴ μου;
Πότε, χελιδόνι καὶ ἐγώ, θὰ πάψω νὰ σωπαίνω;
Τῇ Μούσᾳ ἔχασα στὴ σιωπῇ, δὲ μὲ κοιτάζει ὁ Φοῖβος.
Ἔτσι οἱ Ἀμύκλες ἄφρονες ἀπ' τῇ σιωπῇ χαθήκαν

90

Ἀγάπη αὐριο ὁ ἀνέματος καὶ ἀγάπη ὁ μαθημένος!

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

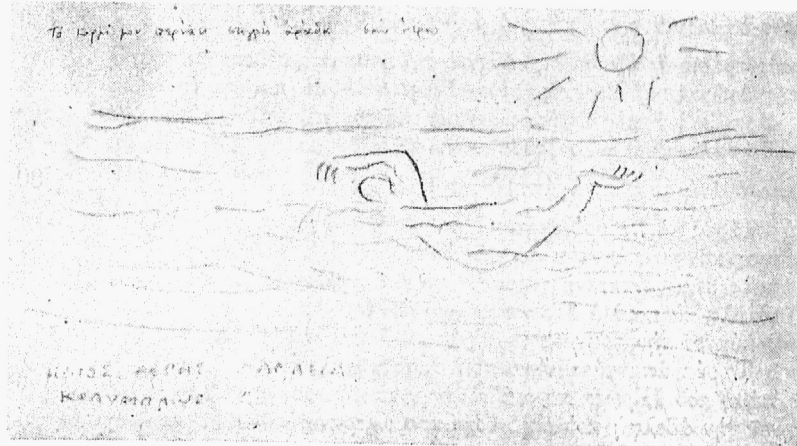
Ἡ «Ἀγρύπνια τῆς Ἀφροδίτης» ἔρχεται ἀπὸ τὴν ὑστερότερη ρωμαϊκὴ ἐποχὴ, εἴτε τοῦ 2ου αἰ. μ.Χ. (ἂν εἶναι ἔργο τοῦ ἱστορικοῦ Φλώρου - ἀποψη πιθανή) εἴτε τοῦ 4ου αἰ. Εἶναι ἔργο λόγιον, μὲ πολλὰς μνημὲς ἑλληνικὰς (π.χ. ἀπ' τὸν Μελέαγρον) καὶ λατινικὰς καὶ γεμάτον μυθολογικὰς ἀναφορὰς καὶ ἐπιδράσεις ἀπὸ τὸν στωικισμόν. Ἀναφέρεται στὸ *Pervigilium*, ὀργιαστικὸν ξενύχτι γιὰ τὴν Ἀφροδίτῃ τὴν πρώτην νύχταν τοῦ Ἀπριλίου, ποῦ γιορταζόταν λαϊκὰ καὶ ἀνεπίσημα, στὸ τέλος ὅμως ἐπεβλήθη σὺν ἐπίσημῃ γιορτῇ. Πρέπει δηλαδὴ νὰ δοῦμε τὴν «Ἀγρύπνια τῆς Ἀφροδίτης» σὰν ποιητικὸν εἶδος τοῦ ἥθους τῶν δουκολικῶν ποιημάτων, ποὺ τελικὰ κατήντησαν μανιέρα. Ὅμως ὁ ποιητὴς κρατᾷ πολλὴν δροσιὰ στὸ ποίημά του, δίνει μιὰ κοσμοθεωρίαν πλήρη καὶ ἀκεραιωμένη καὶ δὲ χάνει τὴν τρυφερὴν του εὐγένειαν οὔτε καὶ στὴ θλίψιν τοῦ ὥραίου ἐπιλόγου του. Τὸ ποίημα μᾶς ἐνδιαφέρει ἐντελῶς ξεχωριστὰ ἀπὸ μετρικὴ ἀποψη, γιὰτὶ ἐνῶ εἶναι γραμμένον στὸν λατινικὸν τροχαϊκὸν ἐπτάμετρον (τροχαϊκὰ τετράμετρα), σχεδὸν χωρὶς ἐξαίρεση διαβάζονται τονικὰ οἱ στίχοι σὺν δεκαπεντασύλλαβοι τροχαϊκοί, ἐνῶ ἡ ἐπὶ πωδὸς εἶναι καθαρὸς ἰαμβικὸς δεκαπεντασύλλαβος. Ἀκόμη, κρατᾷ σχεδὸν πάντοτε τὴν τομὴν τοῦ στίχου, ὅπᾳντα ἔχει διασκελισμὸν καὶ καθαρότατα στήριζει σὲ λαϊκὴν δομὴν τῆς στιχουργίας του.

Ἀπὸ τὶς κάθε εἰδους ἀναφορὰς σημειώνουμε τὶς ἀπολύτως ἀπαραίτητες: Μητέρα τοῦ Ἑρωτα, Διώνη· ἡ Ἀφροδίτη - Παιδί· ὁ Ἑρως - Δηλία Παρθένος· ἡ Ἀρτεμις - Ὑδρα· ὄνομα τριῶν πόλεων τῆς Σικελίας - γύρον ἀπὸ τὸ στ. 58 ἔχουν πιθανώτατα ἐκπέσει στίχοι - Πατέρας· ὁ Οὐρανὸς - στ. 69· οἱ φευγάτοι Τρῶες ἴδρυσαν τὸ Λάτιον - Λαυρεντινὴ κόρη· ἡ Λαβίνια, κόρη τοῦ Λαβίνου καὶ τῆς Ἀμάτας, ὄνομα ἐθνικὸν γιὸς τῆς θεᾶς, ὁ Αἰνείας, - στ. 71· ἐννοεῖται ἡ Ρέα Σίλβια - στ. 73· δύο ἀπὸ τὶς τρεῖς ἀρχικὰς ρωμαϊκὰς φυλὰς· Κυρίτες· οἱ Σαβίνοι - στ. 74· ἐννοεῖται ὁ Καῖσαρ καὶ ὁ Αὐγουστος - στ. 85—88· ἀναφορὰ σὲ γνωστὸ ἑλληνικὸν μῦθον γιὰ τὸ χελιδόνι καὶ τὸ ἀηδόνι - Ἀμύκλαι· πόλιν κοντὰ στὸν Εὐρῶτα καὶ ἄλλη λατινικὴ· γιὰ μιὰ ἀπὸ τὶς δύο λεγόταν πῶς χάθηκε γιὰτὶ, μετὰ ἀπὸ πολλὰς ψεύτικας εἰδήσεις γιὰ ἐχθρικὴ ἐπίθεση, εἶχε ἀπαγορεύσει κάθε τέτοια ἀναστάτωση, ὥστε, ὅταν πραγματικὰ ἦρθε ὁ ἐχθρὸς, κανεὶς δὲν τόλμησε νὰ τὸ φωνάξῃ· ἡ φράση ἦταν παροιμιακὴ.

Στὴ μετάφρασιν ἀκολούθησα βασικὰ τὸ κείμενον τοῦ Robert Shilling (*Les belles lettres*, Paris 1961), προτιμώντας ὅμως γενικὰ τὶς γραφὰς τῶν χειρογράφων· σὲ μιὰ δυὸ περιπτώσεις ἀκολούθησα τὸ κείμενον στὴν ἔκδοσιν Loeb.

Σωκρ. Α. Σκαρτσῆς

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΠΟΓΔΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

Σχέδιο γιὰ
τὰ «Τραγου-
δίσματα» τοῦ
Σωκράτη Α.
Σκαρτσῆ